

Podoba navrženého nařízení o obalech je problematická

V listopadu loňského roku zveřejnila Evropská komise návrh nařízení o obalech a obalových odpadech. Návrh přináší v 65 člancích velké množství změn, které budou v mnoha případech zapracovávány do legislativy v podobě delegovaných aktů. Jak se s navrhovanou podobou Nařízení budou vyrovnávat subjekty v praxi? O tom jsme si povídali s generálním ředitelem společnosti EKO-KOM, Zbyňkem Kozlem.

Článek 5 nového nařízení stanovuje, že od roku 2030 bude možné uvádět na trh pouze obaly, které budou recyklovatelné a rozdělené do pěti skupin recyklovatelnosti. Delegovaným aktem Komise určí, co to recyklovatelnost je. Pravidla designu obalů a závazné parametry ekomodulace podle skupin recyklovatelnosti budou také stanoveny delegovanými akty. Jak vnímáte tuto část návrhu a je institut „delegovaného aktu“ pro nastavení pravidel ekomodulace vhodný?

Vzhledem k tomu, že tato nařízení vstoupí v platnost nejdříve v roce 2024 a určitě další 2 až 3 roky potrvá příprava právě oněch klíčových delegovaných aktů, nedává Komise zainteresovaným subjektům příliš mnoho času. Na změnu technologií balení nebo na instalaci nového typu třídění a recyklace zbydou v lepším případě 2 až 3 roky.

Jak vůbec návrh chápe slovo „recyklovatelnost“?

Definice recyklovatelnosti zatím není. Tu Komise určí spolu s metodikou výpočtu až v budoucnu delegovaným aktem. Nicméně nařízení jasně říká, že nedosáhne-li recyklovatelnost 70 %, nesmí obal na trh.

Od roku 2035 nebude možné uvádět na trh obaly, které nebudou recyklovány v dostatečném rozsahu. Co znamená dostatečný rozsah a jak na něj budou muset stakeholdeři reagovat?

To jak se dostatečný rozsah určí a co to vlastně znamená, objasní až delegovaný akt v roce 2030. Už teď ale víme, že obaly, pro které nebude zajištěn dostatečný rozsah recyklace, zmizí z trhu. To nebude znamenat jen nutnost nahradit technologie, které takové obaly používají k balení, ale také to znamená, že technologie, které již vznikly pro recyklaci těchto obalů, nebudou mít rázem takové obaly k dispozici. Takové podmínky prakticky znemožňují uvážlivé investice a inovace na nejbližších 7 nebo 12 let.

Pro stakeholdery to prozatím znamená riziko a nejistotu. Recyklační firmy budou riskovat, pokud investují do technologií na recyklaci obalů, které se dnes recyklují málo, protože pokud nebudou

investovat všechny a masově, tak takové obaly v budoucnu zmizí z trhu. Na druhé straně budou ve stejný moment riskovat obalové firmy, když se spolehnou na obaly, které dnes mají nízkou recyklaci, protože pokud nevznikne dost recyklačních technologií, tak je nebudou moct prodávat.

Návrh nařízení uvádí, že recyklovatelný bude takový obal, který bude navržen pro recyklaci, bude efektivně a účinně tříděn v rámci tříděného sběru, dotříděn v procesu dotřídění do určeného odpadového toku, může být recyklován na materiál dostatečné kvality, aby nahradil primární materiál a bude „recyklován ve velkém měřítku“. Pokud to převedeme do praxe, jak bude využívána návrhem nabízená kategorizace recyklovatelnosti (i pro případ zavedení záloh)?

Tato otázka je zcela na místě. Nicméně odpověď na ní návrh nařízení nedává, odkazuje se na zatím neexistující delegované akty a neexistující normy. Ani v diskuzích okolo těchto nařízení či norem v různých pracovních skupinách se zatím neprojevil žádný technický pohled, takže celá věc zůstává v poloze jakéhosi ideového či legislativního záměru.

Jak se stavíte k článku 7 o povinnosti recyklovatelného obsahu a výjimkám?

Tento bod je velmi problematický. Komise požaduje, aby určitý podíl recyklátu obsahovaly všechny obaly, včetně potravinářských. Zároveň ale píše, že delegovaným aktem může potravinářské obaly této povinnosti zbavit. A to v případě, že to bude příliš drahé, nebude k dispozici recyklát požadované kvality, bude to zdravotně závadné nebo se ukáže, že je to nevhodné pro životní prostředí. Přitom v tuto chvíli nemá certifikaci pro styk s potravinami žádný recyklát, kromě nápojového PETu.

Předpokládá se použití chemické recyklace nebo jiné účinné technologie. Jenže v dopadové studii k nařízení EK uvádí, že chemická recyklace není vyzkoušena, ani nemá připravenou regulaci. Ta bude upravena v budoucnu v rámci Rámcové směrnice jejími delegovanými akty. To není pro investory do chemické recyklace zrovna povzbudivé. Pokud totiž investují do drahé technologie v naději, že potravináři jejich recyklát budou muset nakupovat, hrozí jim, že Komise tuto povinnost delegovaným aktem zruší, kdyby byl recyklát moc drahý nebo ho bylo málo nebo byl recyklát v obalech pro styk s potravinami zdravotně riskantní či nevhodný pro životní prostředí.

Navíc Komise ve své studii o výhodách nařízení připouští, že obsah recyklátu v obalu nelze prakticky prokázat a technicky zkontrolovat. Kontrola bude tedy probíhat pouze dokumentačně, což je u zboží dováženého do EU téměř nemožné.

Návrh se také vrací k povinnosti sbírat biodegradovatelné obaly, pokud to půjde. Jak hodnotíte tuto část?

Ten názorový obrat Komise je pro mě zářející. Před 4 lety Evropská komise ve směrnici SUP sdělila, že se biodegradabilní plasty nemají používat, protože to komplikuje recyklaci a hrozí uvolňování mikroplastů do životního prostředí. Teď naopak požaduje, aby čajové sáčky, etikety na ovoci a zelenině nebo kávové kapsle byly do dvou let výhradně biodegradovatelné a kompostovatelné v průmyslovém kompostu. Musí pro ně být tedy zajištěn sběr v rámci bioodpadu. Riziko pro případné investory je v tom, že Komise může tuto povinnost do budoucna zrušit delegovaným aktem, pokud se ukáže, že biodegradabilita je přeci jen nějak problematická. Zároveň ale může tuto povinnost rozšířit i na jiné obaly.

Navrhované nařízení se věnuje i minimalizaci objemu a váhy obalů. Jak se autoři popasovali s touto částí?

Vzhledem k tomu, že každý obal bude muset být registrován včetně konstrukční dokumentace, v níž musí výrobce prokázat, že menší už obal být nemůže, domnívám se, že tyto povinnosti budou opravdu výzvou pro všechny konstruktéry obalů. Obzvláště pro malé firmy to bude oříšek. Fakticky konstrukci obalu nemohou ovlivnit, protože speciálně pro ně nikdo z výrobců obalů nic vyrábět nebude, ale přitom jim zůstane administrativně velmi náročná povinnost registrace obalu a povinnost archivace detailní dokumentace. Nakonec to bude spíše formální, administrativně náročný proces, bez skutečného dopadu na životní prostředí. V případě dovozce do EU je to téměř nereálné.

Všem firmám se pro různé skupiny obalů a výrobků zavádí povinnost zajistit opakované použití v rozsahu, které určí Nařízení. Do jaké míry je toto reálné?

Je a není. V některých případech je splnění této povinnosti reálné, a dokonce je to opakované využití logické a je vyšší, než požadavky nařízení. Asi čtenáře překvapí, že ČR jako celek bez problému plní cíl 30% opakovaného použití obalů, dokonce dvojnásobně. Problém je, když cíle aplikujete tak, jako to dělá nařízení, na jednotlivé firmy.

Někde je těžko představitelná, například v případě e-shopů, které by měly dosáhnout 90% míry opakovaného použití u svých krabic. Jak to budou zajišťovat, není ale zatím nikde řečeno. Nejspíš jim bude spotřebitel posílat krabici nějak zpátky. A v praxi bude zajímavé, jak nadnárodní firmy, které mají pobočky po celém světě, budou plnit 100% míru opakovaného použití svých přepravních obalů uvnitř koncernu. Zatím ani nevíme, jak se tato míra opakovaného použití bude přesně měřit, určí to až delegovaný akt v roce 2029.

Komise v nařízení reflektuje, že opakované použití na velké vzdálenosti asi má určitý environmentální problém, který roste s delší dopravní vzdáleností. Je těžké pro obaly obecně říci, že opakované použití je dobré například do 100, 200 nebo 500 km. Záleží na výrobku a typu obalu. Komise však zvolila reflexi naprosto nepochopitelnou. Cíle opakovaného použití stanovuje zcela nelogicky. Jsou vyšší, pokud se zboží přepravuje uvnitř členského státu, bez ohledu na jeho velikost, takže v Lucembursku je to povinné na deset, dvacet kilometrů, ve Švédsku či Itálii na stovky a stovky kilometrů. Vyšší cíle, jsou i v rámci jedné firmy nebo koncernu, takže pro celoevropsky působící firmu to mohou být tisíce kilometrů.

Cíle jsou však výrazně nižší, když přepravujete z jedné firmy do druhé firmy v sousedním státu. Takže na skoro 2 tisíce km z Mladé Boleslavi do Barcelony je cíl 100% opakovaného použití, protože je to jedna automobilka, necelé dva kilometry z firmy v Českém Těšíně do jiné firmy v polském Cieszyně je cíl jen 30% opakovaného použití, protože je to v jiném státu.

Nařízení klade požadavky na snižování vzniku obalů. Jednotlivé státy nejsou na stejné startovní čáře, přesto jsou cíle stejné. Jak to vidíte?

Máte pravdu, startovní čára není pro všechny účastníky stejná. Do roku 2030 musí všechny státy snížit množství obalů rozpočítané na obyvatele o 5 %, do roku 2035 pak o 10 % a do roku 2040 o 15 %. Problém je v tom, že požadavek je stanoven procentně bez ohledu na množství obalů, které jednotlivé státy produkuje dnes. Z toho logicky vyplývá, že země, které dnes produkuje velké množství obalů, jich budou i po zavedení této povinnosti produkovat kvantum a ty, které již nyní množství obalů omezovaly, budou v tomto směru utahovat opasky ještě více.

Nejlépe to lze ukázat na příkladu – stát, který nyní vyprodukuje například 240 kg obalů na obyvatele, běžná situace v EU15, omezí v roce 2040 tuto produkci o nějakých 36 kg na obyvatele na 204 kg. Naproti tomu státy, které mají nyní zhruba 100 kg na obyvatele, běžná hodnota v EU12, budou muset toto množství snížit na 85 kg na obyvatele. Závěr je prostý, státy s vysokou spotřebou, které dnes produkuje 2,4krát více obalů, budou v roce 2040, oproti státům s nízkou spotřebou, produkovat stále 2,4krát více.

Návrh nařízení obsahuje i seznam zakázaných či omezených druhů obalů. Jak bude tato část legislativy v praxi vypadat?

V tuto chvíli jsou na seznamu plastové přebaly sdružující více výrobků v obchodech, jakékoliv jednocestné obaly na ovoce a zeleninu v množství menším než 1,5 kg s výjimkami pro schnoucí, vadnoucí a křehkou zeleninu a ovoce, ale není určeno, které druhy to jsou. Dále se to týká jakýchkoliv jednocestných obalů v restauračních zařízeních, která nesmějí používat ani porcovaná balení dochucovadel, omáček, sladidel, přísad do kávy uvnitř restaurace, venku ale mohou.

Pro kosmetické, hygienické a toaletní produkty platí zákaz jakýchkoliv jednocestných obalů pod 50 ml v případě tekutých produktů, v případě netekutých produktů je to pod 100 ml. Tady ale není zcela jasné, zda to platí obecně nebo jen v hotelech. Komise může také delegovaným aktem zakázat použití

jakéhokoliv typu obalu, pokud se tím omezí vznik odpadu a existuje k němu alternativa, např. opakovaně použitelné řešení. Více podrobností k článku 22 prozatím Komise nesdělila.

<https://www.prumyslovaekologie.cz/info/podoba-navrzeneho-narizeni-o-obalech-je-problematicka>